

ΣΤΕΓΑΖΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΖΩΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΡΟΜΟ

ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΠΙΣΩ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΟΜΟΤΙΜΟΥΣ

ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

- 01 Σχετικά με το Έργο
- 02 Ευρήματα της Αρχικής Μελέτης
- 03 «Η εμπειρία μου δουλεύοντας με έναν ομότιμο υποστηρικτή» από την *Sari Rantaniemi, Deaconess Foundation*
- 04 Εταίροι του Έργου

Image: Bananayota / Pixabay

Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα μας www.atl-project.eu

Σχετικά με το Έργο

Οι Οργανισμοί και οι επαγγελματίες που δουλεύουν στο πεδίο γνωρίζουν πολύ καλά τη δυσκολία να κερδηθεί και να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη ενός άστεγου – ειδικά αν βρίσκεται σε αυτή την κατάσταση για μεγάλο χρονικό διάστημα - κάτι όμως που είναι καίριας σημασίας ώστε η παρέμβαση που γίνεται να είναι αποτελεσματική. Πολύ συχνά οι άστεγοι απορρίπτουν κάθε προσφορά βοήθειας που απευθύνεται στην επανένταξή τους, οτιδήποτε δηλαδή υπερβαίνει μια απλή χειρονομία όπως η παροχή χρημάτων για την κάλυψη των άμεσων αναγκών τους.

Το Έργο Accommodating a travelling life (ATL) - Στεγάζοντας μια ζωή από το δρόμο

Ξεκινά από την ανάγκη να προσφερθούν καινοτόμες και αποτελεσματικές λύσεις σε άτομα που ζουν στο δρόμο. Στοχεύει να στηρίξει τους φορείς που δουλεύουν στο πεδίο ώστε, αξιοποιώντας την προσωπική εμπειρία όσων εμπλέκονται ενεργά στην σχέση φορέα και άστεγου, να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα της παρέμβασής τους. Για αυτόν τον σκοπό, το Έργο εισάγει τον ρόλο του «Πιστοποιημένου Ομότιμου-Υποστηρικτή ("Journey certified Supporter")", του ατόμου που έχει βιώσει την εμπειρία της έλλειψης στέγης και έχει εκπαιδευθεί πάνω στην μεθοδολογία του ATL.

Το Έργο ATL θα σχεδιάσει ένα προσαρμοσμένο μοντέλο κατάρτισης βασισμένο στις αρχές της μεθοδολογίας υποστήριξης από ομοτίμους (peer support), απευθυνόμενο και στους εκπαιδευτές και στους υποψήφιους Πιστοποιημένους Ομότιμους-Υποστηρικτές. Θα ενσωματώσει την προσέγγιση της «Αποκαταστασιακής/Επανορθωτικής Δικαιοσύνης» με σκοπό να συμβάλει στην αποκατάσταση των οικογενειακών και φιλικών δεσμών ευνοώντας έτσι την επανένταξη.

Image: Art Tower/ Pixabay

Η ολοκληρωμένη πληροφόρηση και τα εργαλεία κατάρτισης του Έργου θα βοηθήσουν τους μελλοντικούς Πιστοποιημένους Ομότιμους-Υποστηρικτές να επαναξιολογήσουν και να αξιοποιήσουν την εμπειρία της ζωής τους, με στόχο να βοηθήσουν αυτούς που βρίσκονται σε αρχικό στάδιο επανένταξης να ξεφύγουν από την ακραία ευαλωτότητα και τον αποκλεισμό που βιώνουν. Επιπρόσθετα, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα προετοιμάσει τους επαγγελματίες στο πεδίο να ενσωματωθούν στην οργανωτική δομή, να προσφέρουν την υποστήριξη που χρειάζεται και να κάνουν παρεμβάσεις από κοινού με τους Πιστοποιημένους Ομότιμους Υποστηρικτές.

Ευρήματα της Αρχικής Μελέτης

Στο πλαίσιο της αρχικής έρευνας για να εντοπίσουμε τις ανάγκες και τους πλέον επαναλαμβανόμενους φραγμούς που εμποδίζουν την ανάκαμψη, διεξαγάγαμε 10 ομάδες εστίασης με συμμετοχή ατόμων που έχουν βιώσει έλλειψη στέγης και επαγγελματιών του πεδίου. Ακολουθεί μια περίληψη των αποτελεσμάτων, ομαδοποιημένων σε τέσσερις βασικές ενότητες: κοινωνική διάσταση, υγεία, στέγη και ανάκαμψη.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Η πλέον σχετική λειτουργία του Κοινωνικού Χώρου είναι πως αποτελεί «γέφυρα» για τη σύνδεση ατόμων με υπηρεσίες, ένα σημαντικό στοιχείο από τη στιγμή που θεωρούμε πως η δικτύωση αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για τη βελτίωση της γενικής διαδικασίας ανάκαμψης.

Η ακαμψία και η τυποποίηση των υπηρεσιών, η συχνή εναλλαγή των επαγγελματιών του τομέα, η δυσπιστία προς τους ωφελούμενους, ο περιορισμένος χρόνος που διαθέτουν και η ανεπαρκής γνώση των συνομιλητών για το φαινόμενο της έλλειψης στέγης, είναι τα θέματα που αναφέρθηκαν συχνότερα κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων.

ΥΓΕΙΑ

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στη δυσκολία πρόσβασης στο σύστημα υγείας όντας άστεγοι, κυρίως λόγω των υψηλών ποσοστών συννοσηρότητας (εξαρτήσεις, προβλήματα ψυχικής υγείας, μεταδοτικές ασθένειες, ιατρικά ζητήματα εν γένει), τον κοινωνικό στιγματισμό και τη γενικευμένη παραπληροφόρηση σχετικά με τη διαβίωση στο δρόμο και τις συνέπειές της.

Οι λανθασμένες αυτές αντιλήψεις και το εμπόδιο της υπερβολικής γραφειοκρατίας, οδηγούν σε ανεπαρκείς απαντήσεις και στο συχνό φαινόμενο της ανάθεσης μεταξύ υπηρεσιών. Η έλλειψη σταθερής στέγης καλλιεργεί την δημιουργία μη ορθών εντυπώσεων σε σχέση με την κατάσταση της υγείας και καθιστά δύσκολη τη συμμόρφωση με τις ιατρικές υποδείξεις, ειδικά σε περίπτωση χρόνιων παθήσεων. Η έλλειψη τεχνικών μέσων (τηλέφωνο, διαδίκτυο, μεταφορά...) και οικονομικών πόρων (μετρητά για πληρωμή φαρμάκων) συνεπάγεται πρόσθετη δυσκολία πρόσβασης στις ιατρικές υπηρεσίες. Αναφέρεται επίσης η ανεπάρκεια δομών εξωνοσοκομειακής περίθαλψης για την υποστήριξη μετά την έξοδο από το νοσοκομείο.

ΣΤΕΓΑΣΗ

Τα κύρια προβλήματα των στεγαστικών συστημάτων είναι οι ανεπαρκείς διαδικασίες υποδοχής, η έλλειψη πολιτικών, πόρων και κατοικιών διαθέσιμων για κοινωνική στέγαση, καθώς και ο κοινωνικός στιγματισμός, που κάνει τους ιδιοκτήτες σκεπτικούς να νοικιάζουν τα ακίνητά τους σε άτομα με ιστορικό έλλειψης στέγης. Τα συστήματα παροχής στέγης διαχωρίζονται μεταξύ εκείνων που διαχειρίζονται το πρόβλημα της στέγασης προσφέροντας προσωρινή διαμονή σε καταφύγια αστέγων και αυτών που παρέχουν διαμονή σε οικία ως άμεση απάντηση στην κατάσταση της έλλειψης στέγης, σύμφωνα με την πολύ γνωστή υποστηρικτική προσέγγιση "Πρώτα η Στέγη - Housing First".

Οι χρήστες καταγγέλλουν την αποδυνάμωση και τις ελλείψεις του συστήματος που βασίζεται στην παροχή μαζικής και προσωρινής στέγασης: άκαμπτοι κανόνες, χρονικοί περιορισμοί μη συμβατοί με τα προγράμματα των εργαζόμενων χρηστών, υπερπληθυσμός, ανηθικότητα, κακές συνθήκες υγιεινής, ανασφάλεια, έλλειψη στήριξης με προσανατολισμό στο μέλλον. Αντιθέτως, η παροχή στο άτομο σταθερής «δικής του» στέγης ως το πρώτο βήμα παρέμβασης έχει ανεκτίμητο αντίκτυπο στην ανάκαμψη του, ως προς τον τρόπο που αντιλαμβάνεται την ασφάλεια και ιδιωτικότητα, την αυτοεκτίμηση και την προσωπική φροντίδα, που αποτελούν προϋποθέσεις για την περαιτέρω πρόοδο στη διαδικασία ανάκαμψης και κοινωνικής ένταξης. Βασική διάσταση της τελευταίας είναι να παρέχει στο άτομο συνεχή υποστήριξη για να διευκολύνει την προσαρμογή του στο νέο τρόπο ζωής και να τον αποτρέψει από το να αισθάνεται μοναξιά ή ανικανότητα.

image: Art Tower/ Pixabay

ΑΝΑΚΑΜΨΗ

Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες συμφωνούν ότι η στέγαση, η απασχόληση, η ψυχοκοινωνική και ψυχιατρική στήριξη αποτελούν παράγοντες-κλειδιά για την ανάκαμψη. Θεωρούν καίρια τη διαδικασία της επανεκπαίδευσης μετά την «απόδραση» από το δρόμο, ειδικά αν έχουν βιώσει μακρές περιόδους έλλειψης στέγης, φυλάκισης, εθισμού, κακοποιητικών σχέσεων, συνθηκών γενικά που προκαλούν έλλειψη εμπιστοσύνης και χαμηλή αυτοεκτίμηση.

Γλωσσικοί φραγμοί, γήρανση, μακρές περίοδοι αδράνειας, χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, γραφειοκρατία, όλα τα παραπάνω συνεπάγονται εμπόδια στην απασχόληση. Οι συμμετέχοντες αναφέρονται στις περιστασιακές δουλειές ("gig jobs") και σε εργασίες που απαιτούν μεγάλη φυσική καταπόνηση ως τις μοναδικές στις οποίες μπορούν να έχουν πρόσβαση οι άστεγοι. Αναφέρουν επίσης τη δυσκολία να διατηρήσουν μια εργασία όντας άστεγοι, λόγω συνεχούς κόπωσης και της αδυναμίας να συμβαδίσουν με τα ωράρια των καντινών και των δομών στέγασης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είναι σαφής η ανάγκη προαγωγής μιας προσέγγισης στην παροχή υπηρεσιών με έμφαση στην πρόληψη, με μεγαλύτερο βαθμό ευελιξίας και πρόσβασης σε αυτές, καθώς και με ιδιαίτερη στόχευση στην κάλυψη από διαθέσιμες Υπηρεσίες Παρέμβασης στην Κοινότητα. Πιο προσαρμοσμένες παρεμβάσεις απαιτούνται ώστε να απαντώνται οι πολλαπλές ανάγκες του άστεγου πληθυσμού.

Ο επαναπροσανατολισμός των υπηρεσιών συνδέεται στενά με την ευαισθητοποίηση και τη μεταφορά γνώσης σχετικά με το φαινόμενο, σε όλους τους εμπλεκόμενους στη διαδικασία. Για τον λόγο αυτό θα υλοποιηθούν προγράμματα κατάρτισης για τους δημοσίους υπαλλήλους και άλλα στελέχη που συμμετέχουν ενεργά, ενώ θα προωθηθεί η σταθερή δικτύωση μεταξύ δημόσιων δομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και ΜΚΟ.

«Η εμπειρία μου δουλεύοντας με έναν ομότιμο υποστηρικτή»

από την Sari Rantaniemi, Deaconess Foundation

Τα τελευταία τρία χρόνια εργάστηκα στο πρόγραμμα με τίτλο «Εξασφαλίζοντας στέγαση για γυναίκες», του Deaconess Institute NEA. Ένας από τους στόχους του προγράμματος ήταν η δημιουργία ενός μοντέλου, όπου ένας κοινωνικός επαγγελματίας και ένας ειδικός με βιωμένη εμπειρία (expert by experience) δουλεύουν μαζί. Κατά την διάρκεια της πιλοτικής εφαρμογής του προγράμματος συμμετείχαν δέκα γυναίκες -όλες άστεγες ή σε μεγάλο κίνδυνο αστεγίας. Παρείχαμε σε αυτές συνολική συνεχιζόμενη υποστήριξη με παρέμβαση από το δρόμο έως στο δικό τους σπίτι, και ως το τέλος του έργου όλες οι γυναίκες ήταν στεγασμένες είτε στο πλαίσιο προγράμματος υποστηριζόμενης στέγασης ή σε ανεξάρτητο σπίτι. Καμία δεν «ξεναγύρισε» στην αστεγία.

Αν με ρωτήσει κανείς ποιοι ήταν οι σημαντικότεροι παράγοντες στην επιτυχία αυτού του έργου, θα τόνιζα ότι ήταν η παρέμβαση που έγινε από μια ενοποιημένη ομάδα. Είναι όμως η καλή συνεργασία μεταξύ δύο ατόμων με τόσο διαφορετικά υπόβαθρα δεδομένη; Πιθανόν όχι. Τί είναι τότε αυτό που το κάνει να δουλεύει?

Στην περίπτωσή μας βασική προϋπόθεση για την επιτυχημένη συνεργασία ήταν η πραγματική θέληση και των δυό μας να δουλέψουμε μαζί και να μάθουμε ο ένας από τον άλλο. Η συνεργάτης μου ενσωματώθηκε στην δουλειά σταδιακά και χάρη σε αυτό είχαμε αρκετά χρόνο να γνωριστούμε. Κάναμε το καλύτερο για να κτίσουμε μια σχέση βασισμένη στην εμπιστοσύνη, καθώς θεωρήσαμε ότι ήταν απαραίτητο ώστε να εργαστούμε ως ομάδα. Για μένα αυτό σήμαινε ότι δεν μπορούσα να κρυφτώ πίσω από τον επαγγελματικό μου ρόλο. Χρειάστηκε να μοιραστώ πληροφορίες για τον εαυτό μου και την ζωή μου με τρόπο διαφορετικό από ό,τι έκανα με τους «επαγγελματίες» συναδέλφους μου.

Πριν ξεκινήσουμε την δουλειά με τις ωφελούμενες, δώσαμε πολύ χρόνο προκειμένου να φτάσουμε σε μια κοινή κατανόηση για τους στόχους, το περιεχόμενο και τις μεθόδους που θα μας καθοδηγούσαν στην δουλειά. Συζητήσαμε επίσης τις αξίες, τις προσωπικές και του οργανισμού μας, και πώς θα τις εκφράζαμε δουλεύοντας με αστέγους.

Ήταν σημαντικό για μένα ως επαγγελματία ότι η συνεργάτης μου είχε μια σταθερή ζωή και είχε την προσωπική της αντίληψη από την δική της εμπειρία ως άστεγη. Στην αρχή παραδέχθηκε ότι αισθανόταν νευρική με το να δουλεύει με έναν επαγγελματία, ενώ κι εγώ αισθανόμουν το ίδιο, με το να δουλεύω με έναν ομότιμο υποστηρικτή (peer support agent). Είχα πολλές ανασφάλειες και ερωτήσεις: Θεωρεί ότι είμαι αρκετά ευαίσθητη με τους ωφελούμενους; Θεωρεί ότι είμαι αρκετά καλή επαγγελματίας;

Έπρεπε να μάθω πώς να εγκαταλείψω την «εξουσία» που απορρέει από την επαγγελματική μου εξειδίκευση. Στην πράξη αυτό σήμαινε ότι η συνεργάτης μου – ομότιμη υποστηρικτής- θα επιτρεπόταν να δουλεύει μόνη της, να παίρνει ανεξάρτητες αποφάσεις και να αναλαμβάνει διάφορα καθήκοντα. Η εγκατάλειψη της αυθεντίας μου, δεν θα ήταν δυνατή χωρίς τον συνεχή αναστοχασμό του τρόπου εργασίας μου και την ανατροφοδότηση από αυτήν.

Μπορείτε να μάθετε περισσότερα για την συνεργασία μας στο [video](#) αυτό.

Επιπροσθέτως της εργασίας πάνω στα περιστατικά μας, προτεραιότητά μου ήταν να υποστηρίζω την συνεργάτιδά μου στην δουλειά της. Την προσανατόλιζα σε διάφορες πλευρές της εργασιακής ζωής, του προγράμματος που υλοποιούσαμε και δρούσα ως σύνδεσμος μεταξύ αυτής και άλλων επαγγελματιών. Στην καλύτερη περίπτωση, η καθοδήγηση ήταν συμπληρωματική της συνεργασίας.

Κατά τη διάρκεια της συνεργασίας μας, βαθιά αλληλοεκτίμηση αναπτύχθηκε μεταξύ μας ως προς τις ειδικές μας γνώσεις. Εκείνη είχε την εικόνα του λήπτη και την εμπειρία από το σύστημα των υπηρεσιών, ενώ εγώ είχα την γνώση πώς να κατευθύνω τους ωφελούμενους μέσα στο σύστημα ώστε να παίρνουν εκείνες τις υπηρεσίες που χρειάζονται.

Ακόμη κι αν έχουν περάσει χρόνια δουλεύοντας με αστέγους, μπορώ να πω ότι το να εργάζομαι με έναν ειδικό με βιωμένη εμπειρία μου δίδαξε περισσότερα από ό,τι περίμενα.

Αντί να είμαστε ανταγωνιστές, η μία συμπλήρωνε την άλλη. Μαζί ήμασταν σε θέση να παρέχουμε την καλύτερη δυνατή υποστήριξη στις άστεγες γυναίκες. Ήταν πολύ σημαντικό για τις γυναίκες αυτές να βλέπουν ότι μια επαγγελματίας και μια ειδική με βιωμένη εμπειρία μπορούσαν να δουλεύουν μαζί.

Ακόμη κι αν έχουν περάσει χρόνια δουλεύοντας με αστέγους, μπορώ να πω ότι το να εργάζομαι με έναν ειδικό με βιωμένη εμπειρία μου δίδαξε περισσότερα από ό,τι περίμενα. Με την βοήθειά της, απέκτησα μια πληρέστερη εικόνα για την κατάσταση των ωφελουμένων και μια καλύτερη κατανόηση για τους λόγους που μπορεί κάποιος να οδηγηθεί στην αστεγία. Ήταν ευκολότερο επίσης για τους ωφελούμενους να με εμπιστευτούν λόγω της εμπλοκής της συνεργάτιδάς μου. Η δική της ιστορία έδωσε ελπίδα στις γυναίκες αυτές και τις έκανε να ντρέπονται λιγότερο για την κατάστασή τους.

Το να δουλεύω με έναν ειδικό με βιωμένη εμπειρία ήταν μια αποκαλυπτική επαγγελματική εμπειρία και με βοήθησε να αναπτυχθώ ως επαγγελματίας περισσότερο από κάθε άλλη εκπαίδευση. Θέλω να ενθαρρύνω όλους τους συναδέλφους μου να αναλογιστούν το πώς οι νυν και πρώην ωφελούμενοι θα μπορούσαν να αναμειχθούν σε αυτήν δουλειά. Αξίζει τον κόπο.

Εταίροι του Έργου

CARITAS
ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

**Deaconess
Foundation**

Το Ελληνικό Δίκτυο για το Δικαίωμα στη Στέγη και την Κατοικία υποστηρίζει την υλοποίηση του Έργου ATL ως συνδεδεμένος εταίρος (Associated Partner).

Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε μαζί μας στο
projects@ekpse.gr

Με συγχρηματοδότηση από το
πρόγραμμα «Erasmus+»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

«Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν».